შაბათი 22 აგვისტო | მიილება ხელმოწერა 1915 წ. „თეატრი და ცხოვრება“-ზე | № 34 — 1915

მწერალი ქალი კნ. ნინო ორბელიანისა
ამ ჟამად ავადაა და „ბრისტოლის“ ნომრებში ბინადრობს

შინაარსი № 34

1 **მეთაური**—ა) სახვალიოდ რა მოგველის? ბ) მელპომენა სტირის 1
2 **ი. სიხარულიძე**—ვაჟა-ფშაველას ხსოვნას 2
3 **შუშანიკ ასათიანი-ბუაჩიძისა**—შაიამა 3
4 **მ. ჯანაშვილი**—ვაჟა-ფშაველობა 5
5 **შალვა დადიანი**—დასის მოგზაურობა 7
6 **კ. ჭიჭინაძე**—*** კიდევ მახსოვხარ 8
7 **ილია ბახტაძე**—საზოგადო მოღვაწენი, ალ. გარსევანიშვილი „
8 **პ. ირეთელი**—ბედნიერი დღე 10
9 **გ. შინატეხელი**—მე არ ვარ 12
10 **მ. აბრამიშვილი**—ღამის მგოსანი, გ. ტაბიძის ლექსები (გაგრძ) „
11 **ალი-ძამია**—ფირფიტე კაბა (სცენა) 13
12 **ვ. კირვალიძე**—სამგლოვიარო წერილი 14
13 **ქართული სახიობა** „
14 **წვრილი ამბები** „

1 თებერვლიდან ქ. ქუთაისში გამოდის ახალი გაზეთი

ს ა მ შ ო ბ ლ ო

ფასი: ერთი წლით 8 მან. ნახევარწლით 5 მან. თვით 80 კ. ცალკე ნომერი 5 კ- დამატებიანი—7 კ. ესევე გაზეთი დაურიგდებათ „იმერეთის« ხელის მომწერლებს. წერილები და ფული იგზავნოს შემდეგის მისამართით: **ქუთაისი, რედაქცია „სამშობლო“** თბილისის ქუჩა, სახლი პ. ი. გოკიელისა. გაზეთს ყოველ კვირა ექნება სურათებიანი დამატება, დამატების გამოცემა დამოკიდებულია თანამგრძნობთა რიცხვის გამრავლებაზე. სთხოვთ ომში დაჭრილთა და მოკლულთა ნათესავ-მეგობრებს მოგვაწოდონ მათი სურათები. ვსთხოვთ აგრედვე ადგილობრივ დაწესებულებათა და საზოგადო მოღვაწეთ გვიგზავნონ სურათები.

მოწვეულნი არიან ცნობილი და საუკეთესო მწერალ-თანამშრომელნი. მათი სია ამ დღეებში გამოცხადდება.

რედაქტორი ი. თ. ცინცაძე

ხარფუხის საზოგადო კლუბი

მიხეიდის ბრ. № 131

საუცხოო საზაფხულო როტონდაო, სტენით და შშვენიერი, ელექტრონით განათებული, ბადით.

პარასკევს, 21 აგვის.	**სინემატოგრაფი და საზანდარი**
შაბათს, 22 აგვისტოს	**ქართული ოპერეტტა**
კვირას, 23 აგვის.	**კონცერტი**
ორშაბათს: 24 აგვის.	**საზანდარი**
სამშაბათს 25 აგვის.	**რუსული წარმოდგენა**
ოთხშაბათს 26 აგვის.	**ქართული წარმოდგენა,**
ხუთშაბათს 27 აგვის.	**საბავშო სალამო: სიმებიანი ორკესტრი**
პარასკევს 28 აგვ-ს.	**საზანდარი; სინემატოგრაფი**
შაბათს 29 აგვის,	**კონცერტი**
კვირას 30 აგვ.	**მალოროსიული დასის წარმოდგენა**

დასაწყისი სალამოს 8½ სათზე.

შესავალი ფასი: მამაკაცნი ახდიან, —30 კ. ქალები და სტუდენტები—20 კ.

წარმოდგენა იწყება 9 სათზე, სინემატოგრაფი—8½ ს., საბავშო სალამო—5—9 ს.

თეატრი და ცხოვრება

ხალხური სალიტერატურო ჟურნალი

№ 34

წელიწადი მესამე

წლიურად 5 მ., ნახ. წ. 3 მ., 1 თვ. 40 კაპ ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპან“-ის სტამბაში. მისამართი: Тифлисъ Ред. „Театри да Цховреба“ І. Имедашвили

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანის“ სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., სადამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 34 შაბათი, 22 აგვისტო 1915 წ.

22 აგვისტო

სახვალიოდ რა მოგველის?!

ევროპა გაშიშვლდა, გამოჩნდა მისი ნამდვილი სახე—გარეგნულად შეთხუპნული, შინაგანად საფთხუნი, მახინჯი...

არარად ჰქმნეს სილამაზის ხელთ უქმნელი ტაძარი, გაცამტვერდა მრავალ წელთა მონარუქი სიყვარულის მცნებანი...

ყველა თავისთვის საქმობს გაფაციცებით, უკეთეს მერმისს შეჰხარის,—

მხოლოდ ერთად ერთი ჩვენი მოწინავე საზოგადოების მესვეურად წოდებული რაზმია, რომ დღემდე კიდევ ვერ ჩავარდნილა გულიხმას.

ერთმანეთის გაუტანლობა, გაუთავებელი პაექრობა, ქვენა შენ-ჩემობა, ფართე საზოგადოების თვალში ერთმანეთის დასმენა-დაბეზღება, ეხტიბრის გატეხა, „ჩემი შენსას სჯობსო“ ს ძახილი, ჯგუფურ-დასურ გატაცებით დაბრმავება მთელი თავისი ქვეყნის საზარალოდ,—აი დღესაც რა აწევს მაჯლაჯუნასავით ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებას.

ნუ თუ ამაზე კიდევ დიდი უბედურებაა საჭირო, რაც ევროპასთან ერთად ჩვენც დაგვატყდა, რომ კისერი მოვიფხანოთ?!.

დღეს ჩვენს ქვეყანას უცხოეთის ისეთი ძლიერი ტალღა მოაწვა, რომ თუ ბეჯითად არ მოვიქეცით, შეიძლება ქვეშ ხალიჩა გამოგვაცალონ,—სავაჭრო-სამრეწველო-სამეურნეო დარგნი ჩამოგვართვან და ეკონომიურად უფრო ძლიერ დაგვიმონონ..

ამიტომ დღევანდელი ისტორიული მომენტი გვიკარნახებს წარა-მარად გულის თქმას ჰრ ავყვეთ, საზოგადოს საპირადო არ ვამჯობინოთ და თუ დაკარგულ პოზიციებს ვერ დავიბრუნებთ, ის მაინც შევინარჩუნოთ—რაც ჩვენს ხელთაა...

დროა, გონს მოვიდეთ და გუშინ თუ ერთმანეთის გაკილვაში ამოგვდიოდა სული, ხშირად ურთიერთის დამცირებით თვით ჩვენს საერთო იდეალებს ფეხ-ქვეშ ვთელავდით, დღეს მაგასვე ნუ ვიმეორებთ და სახვალიოთ ვიზრუნოთ რამე!..

მძიმეა დღევანდელი მდგომარეობა, ამან უნდა შეგვაერთოს და ჩვენის მომავლის საკეთილდღეოდ დღეს ჩვენ საერთო „ჭირსა შიგან მყოფნი გაგვამაგროს, ვით ქვითკირი!“

——

მელპომენა სტირის!

ერთად ერთი სახალხო წარმოდგენების მმართველი წრეა (სახ სახლში), რომ ცოტად თუ ბევრად იდეურ-ხელოვნურად შეხმატკბილებულ წარმოდგენებს ჰმართავს, თავის მრევლს დღითი დღე ჰზრდის და ჰწრთვნის, ამზადებს.,

ესევე არ ითქმის სხვა უბნის სახალხო თეატრებზე და ზოგიერთ „პროფესიონალ მსახიობთა“ წარმოდგენებზე...

გასულმა და მიმდინარე საზაფხულო სეზონმა ნათლად გვიჩვენა, რომ ბევრმა სცენა ერთად ერთ შემოსავლის წყაროდ დაისახა, სრულიად გვერდი აუქცია წარმოდგენის იდეურ-მხატვრულ მხარეს და მაყურებელთა გონებრივ ესთეტიურ ტკბობას...

სახალხო წარმოდგენების მმართველ წრეთა შეკავშირებისა და საერთო გეგმის შემუშავების შესახებ წინადაც გვქონდა საუბარი, მაგრამ სჩანს „სცენის მოყვარეთა“ კერძოვნობა, „პრემიერობა“ იმდენად ძლიერია, რომ საერთო საქმეზე—**საზოგადოს** სახელით—თავის **მე-ს** უფრო მაღლა აყენებენ...

ხშირად იდეურობას მოკლებული პიესა, არა მხატვრული – პირდაპირ ჯამბაზურ პამპულური წარმოდგენა, რომელიც დარიკუას ბალაგანს უფრო მოგაგონებთ საკვირაცხოვლობოთ რომ გაიმართება ხოლმე, ვიდრე ხელოვნების სამსხვერპლოს.. არც სული, არც, სხეული არც, ფაქიზი ენა...

რაც გუშინ იყო თვის ურიგობით გამოჩენილი, დღეს აღარ უნდა იყოს, რომ სახვალიოდ სულ არ გაქრეს მხატვრულ-იდეური სახიერება.

მერე ნეტა შესაფერი ძალნი არა გვყავდეს?.. გვყავს და ყველა ამას გარშემოკრება უნდა...

მაღალ ღირსეული დანიჭერი—სცენაზე, უნიჭო და შეუფერებელი – სცენის გარედ!— აი, რა არის საჭირო.

უხუცეს ქართ დრამ. საზ. გამგეობას პირდაპირ ევალება სახალხო თეატრთა ასეთ მდგომარეობას ყურადღება მიაქცეოს და რითაც შეუძლიან ყველას შეეწიოს, რომ წარმოდგენები უკეთ დაიდგას, უკეთეს პირობებში...

დღეს თბილისში უკვე ოთხი სახალხო თეატრია, ზუბალაშვილთა სახელობის სახლის გარდა: ავლაბრის, ნაძალადევის, ხარფუხის, საბურთალოსი. ამ თეატრებში განსაკუთრებით ხალხი დემოსი დაიარება, და სწორედ ამ თეატრებს უნდა მიექცეს მეტი ყურადღება... (კლუბებს არ ვანგარიშობთ)

სეზონი კარს მოგვდგომია, და ნუ თუ ყურად არავინ იღებს სასცენო ხელოვნების ჩამოქვეითებას?!.

მელპომენა სტირის!...

ვაჟა-ფშაველას ხსოვნას

სწყდება და სწყდება საქართველოს ხმატკბილ ქნარს სიმი,
სამშობლოს მკერდზე გაუმართავს სიკვდილს ნადიმი,
სიკვდილს ვუყვარვართ... კვლავ შეგვახო ფრთა შავი, ცივი,
რომ ხელოვნების სამსხვერპლოზე ჩაგვიქროს სხივი,
ველარ უყივის მზეს არწივი, ცად აწეული,
ის ძირს დაეცა განგმირული, ფრთებ დამტვრეული...
და გაითხარა კვლავ საფლავი, პირქუში, შავი,
კვლავ აქვითინდა საქართველო, დაობლდა ფშავი.

შეკრთა ბუნება, ველარ ჰგოდებს, ვერცა რა უთქვამს,
მის საიდუმლოს ვინღა ახსნის, აწ ვინ გამოსთქვამს,
გარინდებულან ლურჯი მთები, მინდორი, ხევი,
ზვავიც შეჩერდა მთის წვერიდან ჩამონარხევი.
სირი არა სტვენს, შვლისა ჯოგი ტყეს შეეფარა,
პატარა ნუკრმა მწარ ობლობის ცრემლი დაღვარა.

სწყდება და სწყდება საქართველოს ხმატკბილ ჩანგს სიმი,
სამშობლოს მკერდზე გაუმართავს სიკვდილს ნადიმი...
შავო სიკვდილო!! რაც მოგვტაცე, ნუ თუ არ კმარა?—
—სამშობლოს მკერდი საფლავებით გადაითხარა.—
სულ გლოვა, ცრემლი! ნეტავ... ნეტავ... აღარ შესწყდება?—
და ერის ჩანგზე ნუ თუ სიმი კიდევ გასწყდება!...

ი სიხარულიძე

კონსტ. ალექ. ვარლამოვი
(1851—1915)

რუსეთის სახელ-განთქმული და საიმპ. თეატრთა დამსახურებული მსახიობი, ბუნებით თვითშემოქმედი მაღალ ნიჭიერი ხელოვანი, ალექსანდრეს საიმპ. თეატრის ერთი დედა-ბოძთაგანი, გარდ. 2 აგვ. დაკრძ. იქმნა პეტროგრადში 4 აგვ. დიდის ზეიმით. ვ-ს სიკვდილი რუსთა სასცენო ხელოვნებისათვის დიდი დანაკლისია. ვ-ი ჩვენშიაც რამდენჯერმე ყოფილა.

შაიამა*)

— „ხელმწიფის ხაზინა გაცარცვეს“, ქალაქში გავარდა ხმა: „უსათუოდ უნდა შევიპყრათ ქურდი, თორემ ავი დღე დაადგება მცველების უფროსსო“.

სწორედ, ამ დროს, უცხოელი ჭაბუკი, სახელად ვაირაზანი, გაცარცული ეგდო ძველ სამლოცველოს ნანგრევებზე. საცოდავ ჭაბუკს, თავის სამშობლოდან ამ ქალაქში ჩამოეყვანა ცხენები გასასყიდლადა. ყაჩაღების ბრბო დაეცა მას და რაც კი ფული ჰქონდა სულ წაართვა. აი, სწორედ ამას დააბრალეს ხელმწიფის სალაროს გაქურდვა; შებოჭეს, გაუყარეს ბორკილები და ქალაქის ქუჩებით გაგზავნეს საპყრობილისაკენ.

მშვენიერი, ამაყი შაიამა, გასაგიჟებელი სილამაზით შემკული, უსაქმოდ იჯდა აივანზე და გასცქეროდა ქუჩაში მიმავალ ხალხსა. უცებ ქალი შეკრთა: „უი!—წამოიძახა მან და მიმართა მსახურს: ვინ არის ჭაბუკი იგი, მსგავსი ღმერთებისა, კეთილ-შობილი გარეგნობით, რომელიც მიჰყავთ ჯაჭვებით შებოჭვილი, ვითარცა უბრალო ქურდი? სთხოვე ჩემს მაგივრათა მცველების უფროსს, მისი აქ მოყვანა“.

მცველების უფროსმა დაუყოვნებლივ აასრულა შაიამას ბრძანება, თუმცა კი მოახსენა:

— უდროოა თქვენი ყურადღება ქ-ნო, მე უნდა საჩქაროდ ავასრულო ხელმწიფის ბრძანება“. ამ დროს ვაირაზენმა სწრაფად ასწია მაღლა თავი და წამოიძახა:

— „რა მოგესურვა, ლამაზო ქალო, რომ უბრძანე ჩემი აქ მოყვანა ქუჩიდანა? იმიტომ ხომ არა, რომ დააკმაყოფილო შენი ცნობის მოყვარეობა და დამცინო„

— „დაგცინო შენ?! — უპასუხა შაიამამ — რას ამბობ, რას? მე სიხარულით გავცვლიდი ჩემს სამკაულს შენს ჯაჭვებზე!!.

შემდეგ ქალი მიუბრუნდა მცველების უფროსს: „წაიღეთ ჩემი ქონება, ფული, ერთი სიტყვით რაც კი რამ მაბადია, მხოლოდ ეს ყმაწვილი კი გაანთავისუფლეთ.“ უფროსმა თავის დაკვრით უპასუხა: „არ შემიძლიან, ჩვენ უსათუოდ უნდა წარუდგინოთ მსხვერპლი ხელმწიფეს შურის საძიებლად.

— „მაშ გთხოვთ ორიოდე დღით გადასდოთ ხელმწიფის ბრძანების ასრულება.“ —

არ ეშვებოდა შაიამა.

უფროსი ღიმილით დასთანხმდა.

—

უკვე მეორე ღამე ილეოდა, რაც ჩვენი ჭაბუკი, ჯაჭვებით შებოჭვილი, უმწეოდ ეგდო ციგ საპყრობილეში.

გათენებისას საცოდავი პატიმარი, უკანასკნელი წუთების მოლოდინში, მხურვალედ ლოცულობდა

ამ დროს, უცებ, გაიღო კარები და გამოჩნდა მანდილოსანი ლამპრით ხელში. ამ მანდილოსნის ბრძანებისამებრ მცველმა მსწრაფლ გაანთავისუფლა პატიმარი ბორკილებისაგან.

— „შენ ჩემთან მოხვედი, სანათურით, კეთილო ქალო! მომევლინე, როგორც დილის ცისკარი ბოდვით გატარებულ შავ-ბნელი ღამის შემდეგ.“

*) ეს მოთხრობა ეკუთვნის ინდოელების გამოჩენილ მწერალს რაბინთა რათ ტაგორს, რომელმაც ამ მოთხრობაში მიიღო ნობელის პრემია.

— »კეთილო — წამოიძახა შაიამამ, ყრუთ გადიხარხარა და ბოლოს ქვითინით დაუმატა:

— აქ, ამ საპყრობილეში ქკაც კი არ არის ისეთი ცივი, როგორიცაა ჩემი გული!« — ამ სიტყვებით ქალმა მოჰკიდა პატიმარს ხელი და გამოიყვანა საპყრობილიდან.

ვარუნის წყლის ნაპირზე მზე ამოსულიყო: იქვე მდინარის ზვირთებზე ოდნავ ირხეოდა ნავი.

— „ჩავსხდეთ ამ ნავში, ახალგაზრდა უცხოელო« — უთხრა შაიამამ: „მხოლოდ იცოდე, რომ გავწყვიტე ყოველივე კავშირი ჩემ უწინდელ ცხოვრებასთან, რათა სამუდამოთ შენთან ერთად ვიცხოვრო ამ ნავზე«.

სწრაფად გასრიალდა მდინარეზე ნავი; ფრინველნი მხიარულად გალობდენ.

— »მითხარი, ჩემო საყვარელო, რა დაგიჯდა ჩემი განთავისუფლება? ვინ იცის რა აუარებელი ქონება დახარჯე?« ჰკითხა ვაირაზენმა.

— „გაჩუმდი, ეხლა ნურას მკითხავ« — უპასუხა ქალმა. საამური ღილა შეიცვალა შუადღით. სოფლის დედა-კაცები ბრუნდებოდნენ საბანაოდან სველ კაბებით და წყლით სავსე კოკებით. ღილის ვაჭრობა გათავდა.

სოფლის დაცალიერებული გზა მზეზე თეთრად ბრწყინავდა. ცხელმა, შუადღის ქარმა მოჰგლიჯა პირბადე შაიამას. ვაირაზენი ყურში ჩასჩურჩულებდა: »შენ განმათავისუფლე ბორკილებიდან, რომელთაც უნდა შევებოჭე საუკუნოდ. მითხარ, როგორ მოახერხე ეს? ქალმა ისევ აიფარა პირისახე: — „ეხლა ნუ, ჩემო საყვარელო«.

დღე ჭრებოდა, სიბნელე შეჰბრძოდა სინათლეს. ქარი ჩადგა. ახალი მთვარე ოდნავ ბრწყინავდა და კეკლუცად იყურებოდა ლითონივით მოლაპლაპე მდინარეში. შაიამა მიმჯდარიყო ჩრდილში, თავი მიეყრდნო ჭაბუკის მკერდზე; მისი გრძელი, საუცხოო თმები ნაზად გადახვეოდენ ჭაბუკის ხელს.

— „მძიმე, ძალიან მძიმე იყო ჩემთვის ის საქმე, რომელიც შენი გულისთვის ჩავიდინე, ჩემო საყვარელო«, წაიჩურჩულა შაიამამ: უფრო მძიმეა ამისი თქმა. მოკლედ გეტყვი — ჩემდამი სიყვარულით გამსქვალულმა ახალგაზრდა უტიამ იკისრა შენი დანაშაულობა და ამით თავისი სიცოცხლე მე მანაცვალა.«

მინამ ქალი ლაპარაკობდა, მთვარე უკვე ჩავიდა. ტყის სიჩუმე ჩაძინებული ფრინველებით, გულს უხუთავდა, უწუხებდა ადამიანს

— „ჩემი უდიდესი ცოდვა ჩადენილია შენ დამი სიყვარულის გამო, ჩემო ძვირფასო საყვარელო!« დაათავა ქალმა. ახალგაზრდას ხელი ჩამოეცალა ქალის მოქნილ წელს.

ჩამოვარდა ყრუ სიჩუმე, ცივი, როგორც სამარის ქვა უცებ შაიამა ჩაუვარდა ჭაბუკს ფეხებში, მოეხვია მუხლებზე და დაუწყო მუდარა: »მაპატიე, ჩემო კარგო, დაე ღმერთმა გამსაჯოს!«

ვაირაზენმა გაინთავისუფლა თავის ფეხები და ყრუთ წამოიძახა: »როგორ, ჩემი სიცოცხლე გამოსყიდული იყოს ამისთანა ცოდვის ფასად! წყეულიმც კი იყვეს ყოველი სუნთქვა ამის შემდეგ« — ამ სიტყვებით ვაირაზენი წამოდგა ფეხზე, გადმოხედა ნაპირს და მიაშურა ტყეს.

იგი დაადგა დაკლაკნილ ბილიკს და მანამ შესაძლო იყო მისდევდა მას; მაგრამ უცებ ჭაბუკის წინ აღიმართა ხშირი კედელი უშველებელ, ერთმანეთში გადახლართულ-გადაწნულ ხეებისა, რომელიც თითქო მუქარით უკან აყენებდენ მგზავრსა. დაღლილ-დაწყვეტილი ვაირაზენი დაეშვა დედამიწაზე. მაგრამ ვინ არის ეს? ჩუმად, ქურდულად ფეხდაფეხ ვინ მისდევს ამ სიბნელეში! და აი ეხლაც, როგორც აჩრდილი, სდგას მის უკან.

— „არ მომეშვები? დაიყვირა ჭაბუკმა, ქალმა პასუხის ნაცვლად მიიწია მისკენ, მოხვია ხელი და დაუწყო ვნებით კოცნა, გახვია თავის თმებში, ტანსაცმელში, მიეკრა მას, სწვავდა თავის ცხელი სუნთქვით და აკანკალებულის ხმით, რომელშიაც გმინვა უფრო ისმოდა, ეუბნებოდა:

— »არა, არა, მე შენ არასოდეს არ დაგტოვებ. საშინელი ცოდვა შენი გულისათვის ჩავიდინე. დამარტყი თუ გინდა; მომკალი შენის ხელებით!

ჩუმი სიბნელე ტყისა დაირღვა; შიშის თრთოლამ აიტანა ხეხილის ფესვები. კვნესამ და ხრიალმა დაარღვია ღამის სიჩუმე: ვილაც სხეული დაეცა დამჭკნარ ფოთლებზე!

—

ღილის მზე უკვე ბრწყინავდა შორეულ ეკლესიის გუმბათზე, როდესაც ვაირაზენი ტყიდან გამოვიდა. იგი მთელი დღე უაზროდ დახეტიალებდა მდინარის უდაბნო ნაპირებზე;

ცნობილი მემღერალი
ივ. სარაჯიშვილი
სამშაბათს, 25 აგვ. „ახ-ალ კლუბში“ მისი ბე-ნეფისის გამო.

ცნობილი ლოტბარი
ი. პ ფალიაშვილი
შაბათს, 22 აგვ. „ახალ კლუბში“ მისი ბენეფისის გამო.

ჩამოღამდა. ვაირაზენი ისევ თავის ნავს დაუბრუნდა. ნავის საჯდომზე ქალის სამაჯური ბრწყინავდა. ჭაბუკმა სტაცა მას ხელი და ისეთი სიმძლავრით ჩაიკრა გულში, რომ ტკივილი იგრძნო. კუთხეში ფირუზი წამოსასხამი ეგდო, ვაირაზენი ეცა მას; ჩაიხუტა იგი მკერდში, გაეხვია თავ-პირით აბრეშუმის ნაქსოვში, გაშმაგებული ყნოსავდა მას და სცდილობდა მისი სურნელებით გამოეწვია ძვირფასი, საყვარელი სხეულის სურნელება.

ღამე თრთოდა; ბგერდა გაზვიადებული სიჩუმისაგან. ვაირაზენი წამოდგა, მიმართა ტყეს და ხელებ გაწვდილი მუდარით იძახდა:

— „მოდი, ჩემო საყვარელო, მოდი?“

სიბნელიდან გამოჩნდა ადამიანი, რომელიც წყლის პირს გაჩერდა

— „მოდი, მოდი ჩემო ძვირფასო“!

— მე მოვედი, საყვარელო. შენმა კარგმა ხელებმა მე არ მომკლეს: მე სიცოცხლე მიწერია. ამ სიტყვებით შაიამა მიუახლოვდა ჭაბუკს და მის წინ გაჩერდა. ვაირაზენმა შეხედა, გადადგა ნაბიჯი წინ, რომ საყვარელი არსება გულში ჩაეკრა, მაგრამ უცებ ორივ ხელი ჰკრა და დაიყვირა: „ოჰ! რისთვის, რისთვის დაბრუნდი?“

დახუჭა თვალები, ზურგი შეაქცია და თან ეხვეწებოდა: „წადი, წადი, დამანებე თავი“.

ქალი ერთს წუთს კიდევ იდგა მის წინ ჩუმად, მერე დაეშო მუხლებზე და მდაბლად დახარა ჭაბუკის წინ თავისი ამაყი თავი, ბოლოს წამოდგა, გასწორდა წელში, გავიდა ნაპირას და შთაინთქა ტყის სიბნელეში, როგორც ოცნება სიზმრად ქცეული. ვაირაზენი კი გულ-დაწყვეტილი უსიტყვოთ იჯდა ნავში.

შუშანიკ ასათიანი-ბუაჩიძისა

ვაჟა-ფშაველობა

ყველა დიდ გარდაცვალებულის შესახებ აუარებელი წერილი იწერება და ყველა ეს წერილი ისეთ შთაბეჭდილებას სტოვებს, თითქო ახალი მიცვალებულისთანა არც ყოფილა და არც იქნება.

ილიათი ჩაესვენა საქართველოს მზე...

აკაკით დასრულდა რუსთაველობა...

ვაჟათი მოისპო მესაიდუმლეობა მთისა, ქართველი ერისა..

არჩილ ჯორჯაძეს რომ საუკუნო ბინისკენ ვაცილებდით, მთელი თბილისი გამოფენილი იყო მგლოვარების საყურებლად და ყველანი ჰკვირობდნენ, ვინ არის ეგეთი დიდი განსვენებული, რომ მის კუბოს ზღვა ქართველობა მისდევსო, ერთმა მკითხა:

— „კიდევ გყავთო ასეთის ზეიმით დასამარხავი?“

— ბევრი მეთქი, ძალიან ბევრი! —შევატყე არ ესიამოვნა უცხოელს ჩემი პასუხი და გამშორდა. მე მაშინ არ ვიცრუე, არამედ წრფელის გულით ვუპასუხე.

ჩვენის წარსულის გათვალისწინება საბუთს გვაძლევს ვთქვათ, რომ საქართველო დაბადავს არა-ერთ ბარათაშვილს, არა-ერთ ილიას, აკაკის, ვაჟას...

დიდი მოღვაწე, უკვდავი მწერალი და მგოსანი უდაბნოში არ ჩნდება, არამედ ყოველი ნიჭი იბადება განაყოფიერებულს და გაპოხიერებულს ნიადაგზე, იზრდება, ვითარდება და ძლევა-მოსილობას იძენს ადგილობრივ გარემოს მრავალგვარ ხელშემწყობ პირობათაგან.

საქართველოს ჯერ სძინავს, რომ დროით-დრო აღმოაცენს მხოლოდ თითო-ოროლა მადლით მოსილს, თორემ აქ ისეთი პირობებია, რომ მას შეუძლიან ასაზრდოვოს არა ერთი და ორი ეგეთი, არამედ ათასი, უამრავი.

მამა-პაპას ბევრი კეთილი დაუზოგავს ჩვენთვის და თვით განგებასაც არ მოუკლია ჩვენთვის ნიჭი, გამბედაობა, შრომის უნარი, ზრდილობა მესხისა, გმირობა იმერისა, სიმდიდრე ქართლელისა, ხმალი კახისა—ყველა ეს მოუმადლებია ღმერთს ქართველისთვის.

ახლა რად ღირს თვით მშვენიერება და სიკეკლუცე ჩვენის სამშობლოსი!..

ფერადი მობიბინე ველები, კოსტა ბორ-ცვები და კორდები; დევი მთები, ცაზდე ასრ-ბოდვიდი მწვერვალებით მოკვერცხილნი; ბარად მოდუდუნე და უვირიდა მდინარეები; სპეკლად გადმომქუსარე ჩანჩქერები; ფირუზ-ზურმუხტი ცა, უდრანი ტუეები მრავალ გვარ ფრინველთა და ნადირებით; ზომიერი ჭალარი: დიდებული გადასახლადვები და სოფარი სახიდველები... უველა ეს, გინდა თუ არა, მოსახლეს სამგონო ფეხზე აუენებს, სიმკვირცხლის უნარს უდვიებს.

ჩვენი ქვეყნის შვენიერებას ზედ ემატება კიდევ შვენიერება მამა-პაპათა ნამოდგაწისა:

ველი-ბორცვი-მთა ნაბიჯსა და ნაბიჯზე შემოსილია აუარებელ სოფ-რ ძეგლებით, ქვეყანა გადათხრილია რუ-არხებით, შუშკულია და-მაზ-დამაზ სოფლებით, წიგნთ-საცავები სავსეა ტუავზე ნაწერ წიგნებით, შორს წარსულიდან ადგრსიანად გამოიეურება არა ერთი საკვირველი მოდგაწე, თვალსაჩინო მწერალი, მგოსანი (მათ შორის არა თუ პაწია საქართველოს, არამედ მსოფლიოს დამაშვენებელიც, ვით შოთა), სჯულმდებელი, თავდადებული გმირი; გამოიეურებიან, რომ შეამოწმონ, რას ვაკეთებთ, რას ვშერებით, როგორ ვემსახურებით საქართველოს.

ამავე დროს თვით ერში მრავალა-უმრავლეს კიდის-კიდემდე განთვნილია სიტეკვიერებითი თქმულება-გადმოცემანი დმერთებსა და ბუნებაზე, ზესკნელსა და ქვესკნელზე, კაცსა და ბირუტეუზე, კარგსა და ავზე, ცხოვრებასა და სიკვდილზე, მეგობრობასა და მტრობაზე, საქმოსა და სიქიმოზე,

და სხ. და სხ. მთელი ბუნება აუმეტეველია ქართველს, მის ეოველ შემადგენლობასთან ერთად მიუნეწებია სუთიგე გრძნობა: „დროით დრო ცას კარები ედებაო“, „წამით წამს წეალსაც ძალი ერევაო; ამ დროს ჩერდებიანო მდინარეები, მადლიდან დაწეებული ჩანჩქერებიც ადგილსავე უეზდებიანო“. „ჩვენი სოფლის მეხა დუდუნებსო“; „ეგვამ გასძახა ეგვასაო: ჩავარდი გულის ხმასაო“. „მთა წმინდა ჩაფიქრებულა“. „მეინგარმა ქედი მოიხარაო იალბუზის წინაშე“.

აგერ გმირთ-გმირებიც: ჭეკნეტენ რკინას, ისარიან ათას დიტრიან კონტხებს, ადმოჭკვეთენ კალოს ტოლა ბელტებს, წიხლით შეანგრევენ ციხე-კოშკების კედლებს, ერთი ჭმუსრავს ათს, ათი დეწავს ათასს...

ამ გვარ ფერადებით მორთულია ის თვალწარმტაცი წალკოტი, რომელშიაც ჩნდებიან და იზრდებიან შოთაები, დავითები, ილიები, აკაკიები, არჩილები, ვაჟაები და მომავლშიაც გაჩნდებიან (თუ ეხლავე არ გაჩენილან!) და ფერთას შეისხამენ ბევრი სხვა ვაჟები, სამშობლო მიწა-წყლის მესიდუმლეები.

კულტურასანს ჩვენს სამემკვიდრეოში ეველასთვის არის სავმაო დაზოგვილობა: მგოსნისთვის, მქადაგებლისთვის, მხატვრისთვის, მეცნიერისთვის მეტადრე ისეთ რჩეულთათვის, ვით ვაჟა, ილია, მოხსუბარიძე და სხ.

შოთა დდევანდელ ქართველებისთვის ტოტალი უნივერსიტეტია სწორეთ ამ შოთას უნივერსიტეტში ისწავლეს ბარბარე ჯორჯაძემ, ნეტარ-ხსენებულმა მგოსანმა დავითაშვილმა და სხ. ამ უნივერსიტეტის ბარაქიანობა ჯერეც მკვიდრობს სოფლითი სოფლად, მეტადრე მტრის აკლებისაგან უფრო გადარჩენილს ფშავ-ხევსურეთში, მთიულეთში, რაჭას, სვანეთს, ლიხის მიუვალ ველებში. აქ იზრდებიან და აქვე საზრდობენ პატარა დავითაშვილები, მესტვირეები.

ჩვენი სიამაყე ვაჟაც, შვილი იეო კარემო ჭაერობენებისა და ჭაერობენებამ ბუნებითვე დიდი ნიჭის პატრონი უკვდავ და დიდებულ მგოსნად მოგვიეფლინა.

ამასთანავე იგი ეგრეთეულად განთლებულიც იეო მან მრავალი ძვირფასი სიუჯე შეიძინა, რომელსაც დაეწაფა თავის სათაყვანო მსოფლიო მეცნიერებს და მესაიდუმლოებს: სპენსერს, ტენიერს, გიოტეს, შიდლერს, ჰეინეს და სხ. ადარ ვიხსენიებ შოთას, გურამიშვილს, ბარათაშვილს, მეტადრე ილიას, აკაკის, სპენსერს და სხ. რომელთა გეგმაზე ჩამოაყალიბა მან თავისი მშვენიერი ეთნოგრაფიული წერილები (იხ. „ივერიაში“).

ხალხის თქმულებასაც იგი მძლავრად ეწაფებოდა. 25-დე წლის წინად მე დავბეჭდე „ქართველთა თქმულებანი“ (მზრუნვ. ეურნ.) და მათ შორის „ეველაფრის ენის მცოდნე“. კაცი ეოველ სულიერ და უსულო საგნის ენის მცოდნედ მაშინ გახდა, როდესაც გველთა მეფემ ჩაფურთხა მას პირში ვაკას ნუსხაში კი ეველაფრის ენის მცოდნედ მაშინ გახდა, როდესაც გველის ხორცი შეჭამა (იხ. მისი დიდ-ხელოვნური პოემა „გველის მჭამელი“)-

ეგ კი იეო ტოტალი ადამიანური იმ დეთიურ სურნელება-ეკალიებისა, რომელიც ჭეშვიდა ქართველ ერის მიერ მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში დარგული და სათუთად მოვლილ მტილწალკოტში; იგი, როგორც დეთიური მეწალკო-

ტე, უკეთეს ყვავილებიდამ აგროვებდა სურნელოვანებას შესამზადებლად იმ თაფლ-გოლეულობისა, რომელმაც დაატკბო სამშობლო ქვეყანა და რომელსაც ჩვენში დაენათლა სახელი ვაჟა-ფშაველობისა. ვიდრე არსებობს საქართველო, იარსებებს მის სასოების და მოლოდინის სათუთად გამომსახველი, თაყვან-საცემელი, ქონებით ღარიბი, ხოლო სულით მდიდარი ვაჟა-ფშაველაც.

ვიმეორებ, ნუ ამბობთ მოისპოო ვაჟა-ფშაველობა. მალე მას მოჰყვებიან სხვა ვაჟა-ფშაველები და უმეტესის სიძლიერით აღმოცენდებიან ახალი მოჩხუბარიძეები, სხვა ნინოშვილები, ახალი დავითაშვილები სხვა ილია-აკაკიები. კოხტად მორთული საქართველო ვერ იძუნწებს ტალანტებით, ვერ მოიკლებს სხივოსნებს მგოსნობასა, მეცნიერებასა თუ სხვა დარგში.

მ. ჯანაშვილი

დასის მოგზაურობა

(გაგრძელება. იხ. „თ და ც.“ № 30)

მოგზაურობის საქმე თანდათან ეწყობოდა. პეპელას გარდა დაითანხმეს სკვინჩაძეც, ამაღლობელიც და მოხუცებულ ქალების როლის აღმასრულებელი თებრომე კიკაბიძის ქალი. პეპელას ძმა სერგო ინახულა სოსომ და მისი ნებართვაც აიღო. ასე რომ ამ მხრივაც საქმე გაკეთდა. ეხლა მხოლოდ საჭირო იყო შინაურული, ამხანაგური წესი საქმის წაყვანისა გამოერკვიათ და დაეცადნათ სეზონის დასრულებისათვის. წინასწარი თათბირი მოახდინეს კიდეც.

გადაწყდა, რომ ყველანი ამხანაგები უნდა ყოფილიყვნენ წაგებ-მოგებაში, მხოლოდ თებრომე კიკაბიძისთვის უნდა ეძლიათ განსაზღვრული ჯილდო თითო წარმოდგენაზე. უამისოთ არ თანხმდებოდა. მისი წაყვანა კი მიუცილებელი იყო, მის როლებზე ეგრე გამოსადეგი სხვა არ იშოვებოდა.

ამხანაგები შეურიგდნენ საქმის ესეთ ვითარებას, მხოლოდ ერთი მეორეში კი გადაწყვიტეს, რომ არც ერთს განსაზღვრული რამ მარკა არა ჰქონდა, რომ ამითი დასში არ გაჩენილიყო უმცროს-უფროსობა, დასის არისტოკრატები და დემოკრატები. შემოსავლიდან, თუ რამ დარჩებოდა, ყველას ერთნაირად უნდა გაეყო.

ეს წინადადება ვარლამმა შემოიტანა. ის ამტკიცებდა, რომ ჩვენ ყველანი ახალგაზდები ვართ, ყველანი ერთ-გვარი ჭაპანის გამწევი თავის დარგში და ამ შემთხვევაში ნუ მივბაძავთ ძველებს, თანასწორნი ვიყვეთ, მთა-ბარიანობას ნუ შემოვიღებთ.

ამ წინადადებას სოსო და პეპელა მიემხრო. სკვინჩაძე ცოტა განზე გადგა: შრომის ერთგვარი შეფასება, მართალია ახალგაზდები ვართ, მაინც შეუძლებელია, რადგან შეიძლება ერთმა ბევრათ მეტი გააკეთოს, ან ერთმა მეტი ყურადღება დაიმსახუროს საზოგადოებისა და მაშასადამე წარმოდგენების შემოსავალმა მისი მონაწილეობის გამო იმატოს, მაგრამ აქ ამაღლობელმა აიმაღლა ხმა.

ის ერთ დროს მოსკოვშიაც იყო, ძალიან გატაცებული იყო სამხატვრო თეატრით და იქ გამეფებულ ანსამბლს აღმერთებდა.

ამიტომაც ამტკიცებდა თათბირზე:

— ჩვენ ერთი ვისმეს როლის საუცხოვო შესრულებით კი არ უნდა ვხელმძღვანელობდეთ, ამითი კი არ უნდა მოვიზიდოთ ხალხი, არამედ საერთო მწყობრით, მთლიანი სურათის შექმნით. ჩვენ ყველამ როლების რიგიანი და კეთილ-სინდისიერი შესრულებით უნდა გავუთქვათ სახელი ჩვენს წარმოდგენებს და არა რომელიმე კერძო პიროვნებით. ჩვენ უნდა საერთოდ დავიმსახუროთ საზოგადოების ნდობა, ეს არის უმთავრესი და ამის იმედით უნდა დავიწყოთ კიდეც მუშაობა.

ამ უცხო აზრმა სკვინჩაძეც აიყოლია, ახალგაზდებს ბუნდოვნათ უკვე განაგონი ჰქონდათ „ანსამბლის“ ძლიერების ამბავი. ზოგი თვით ამაღლობელის მიერ, ზოგი სოსოსაგან, ზოგი სუფლიორ ვარლამისაგანაც, რომელიც გულდაგულ თვალყურს ადევნებდა ქალაქის ბიბლიოთეკაში რუსულ სათეატრო ჟურნალებს, განსაკუთრებით სამხატვრო თეატრის მოქმედებას და გაგებულ ამბებს ამხანა-

გებს გაუზიარებდა ხოლმე. ზოგჯერაც იგივე ვარლამი მოიტანდა რომელიმე სათეატრო ჟურნალის №№ ს და აქ მოთავსებული სურათებ-თ, გრიმებით და სცენებით აინტერესებდა ახალგაზდობას

ასე რომ ამ ხელად გასჭრა „ანსამბლის“ მომხიბლავობამ. არც ერთს არ უნდოდა ჩამორჩენილ მსახიობის ახეული დაემსახურებინა, მით უფრო სკვინჩ ძეს, რომელსაც აგრევე იზიდავდა ეს ახალი სიო და ამიტომაც აეხანაგურ თანასწორობაზე ყველანი შესთანხმდნენ.

მხოლოდ ყველანი დაფიქრა რეჟისორის არჩევამ.

(გაგრძელება იქნება)

* *
*

კიდევ მახსოვხარ.

მახსოვს შენი თმები. მახსოვს შენი თვალები. შენი ღიმილი სიზმრად ნახული ვარსკვლავის ციმციმივით მახსოვს... დღეს მოწმენდილ ცაზე თეთრი ღრუბელი დავინახე და—არ ვიცი რად—შენ გამახსენდი...

მახსოვხარ კიდევ.

მახსოვს შენი თეთრი კაბა, მახსოვს შენი ცისფერი წინსაფარი... მახსოვს.

მაგრამ მე შენ გივიწყებ. თან და თან ნელ-ნელა გივიწყებ...

გადიან წლები და თიოეული მათგანი თითო ლეჩაქს გაფარებს ტანზე.

რა რიგ დამშორდი! რა რიგ გაფერმკრთალდა და გაიცრიცა ჩემს მოგონებაში შენი სახე!

გული მტკივა. ერთ დროს უმერთოდ მტკიოდა გული, შენ რომ მომაგონდებოდი. ახლა გული მტკივა რომ მავიწყდები ..

მალე სულ მიეფარები ჩემს თვალთა ხედვას. მალე სულ დაგივიწყებ... მე, მე დაგივიწყებ შენ!..

ნეტავი ღამე იყოს ახლა და მოკიდებული სანთელი მედგას წინ!—ჩავაქრიბდი და ბნელ ოთახში სიარულს დავიწყებდი. ვივლიდი კუთხიდან კუთხემდე, ვივლიდი დიდხანს, ვივლიდი გათენებამდე! ვივლიდი, სულ ვივლიდი...

კ. ჭიჭინაძე

საზოგადო მოღვაწენი

ალექსანდრე გარსევანიშვილი

(ქუთაისის სახალხო უნივერსიტეტის თავმჯდომარე, მწერალი. ცნობილი მასწავლებელი, სახალხო მოღვაწე, საზოგადო საგანმანათლებლო და საქველმოქმედო დაწესებულებათა მხურვალე მუშაკი და ცნობილი სახალხო ლექტორი)

ჩვენი ქვეყნის დაწინაურება კულტურის უანგარო მუშაკებზეა დამყარებული. რამდენად უფრო იმრავდებს ჩვენში სახალხო მუშაკთა რიცხვი, იმდენად ჩქარა დავწინაურდებით. ერთი ასეთი იშვიათი მუშაკთაგანია ალექსანდრე გარსევანიშვილი, რომლის სახელთანაც ბევრი კარგი საქმეა დაკავშირებული.

გორში დაბადებულმა პირველად დაწყებითი სწავლა გორშივე მიიღო, თბილისის გიმნაზიის სწავლის დამთავრების შემდეგ უმაღლესი განათლება მოსკოვის უნივერსიტეტში დამთავრა ფილოლოგიურ ფაკულტეტზე. გარსევანიშვილი ჯერ ისევ სტუდენტი იყო სამშობლოსადმი სიყვარულმა რო კიტაცა: ახალგაზრდობაშივე დაეწყო საქართველოს ისტორიის შესწავლას და ქართველ სტუდენტთა წრეში წაიკითხა რეფერატები: „1)საქართველო მე 18 საუკ.“, 2) „უკანასკნელი ხანა ერეკლე მეორის მეფობისა“. ამ რეფერატებმა დიდი შეუწყო ხელი მე-90-იან წლებში მოსკოვის უნივერსიტეტში მოსწავლე ქართველ სტუდენტების გათვითცნობიერებას. კურსი დამთავრა 1888 წ. და იმავე წელს დაინიშნა ქუთაისის_სასზ. სკოლაში (მაშინ ოთხ კლასიანი იყო) რუსული ენის მასწავლებლად. ზოგიერთ მასწავლებელსაგით მარტო

ქართველი დეპუტატები
აკაკი ჩხენკელი და კარლო ჩხეიძე

შშრალი პედაგოგიური მოღვაწეობით არ დაკმაყოფილდა და ქუთაისში ჩამოსვლისთანავე დაარსა წრე, რომლის მიზანი იყო ლიტერატურის შესწავლა და პედაგოგიური კითხვების გარკვევა წრეში უმთავრესად პედაგოგები შედიოდენ. წრის კრებებს ესწრებოდა ჩვენი ცნობილი საზოგადო მოღვაწე-მწერალი განსვენებული გიორგი წერეთელიც. წრემ გამოსცა სალიტერატურო კრებული „ცდა“. ამ კრებულში დაიბეჭდა გიორგი წერეთლის დიდი რომანი „პირველი ნაბიჯი“. ამავე კრებულში დაბეჭდა გარსევანიშვილმა თავისი შესანიშნავი ისტორიული შრომა „ერეკლე მეორე როგორც სარკალი“. იმ ხანებში როდესაც გარსევანიშვილი „წრეს“ მეთაურობდა, ჩვენმა საზოგადო მოღვაწე ქალებმა ქ. ქ. მარიამ ვარდანიძემ (ამ ყამად ქუთაისის ეპარქიალური სასწავლებლის გამგეა), ვერა ჯაფარიძემ და მ. იოსელიანმა ქუთაისში დაარსეს დარიბთა საკვირაო სკოლა. გარსევანიშვილმა ამ საქმეშიაც ენერგიული მონაწილეობა მიიღო და სკოლაში დარიბთა შვილებს უფასოდ ასწავლიდა რამდენიმე წლის მამდინარეობაში ქართულ და რუსულ ენას. გარსევანიშვილი ერთი ინიციატორთაგანი იყო ქუთაისში „ქუთათური წიგნების გამომცემელ ამხანაგობ-ს“ დაარსების. ალექსანდრემ ქუთაისში თავის ბინაზე დაარსა მეორე „ქალ-ვაჟთა წრე“, რომელსაც მიზნად ქართული საისტორიო კითხვების გარკვევა ჰქონდა. 1892 წ., დიდი ხოლერობის დროს, ბ. ალექსი ჭიჭინაძის (ამ ყამად თბილისის საოთავად-აზნაურო გიმნაზიის დირექტორია) სურვილით **გარსევანიშვილი ქუთაისიდან თბილისის** საოთავად-აზნაურო სკოლის (იმ დროს ჭიჭინაძე სკოლის გამგე იყო) რუსული ენის მასწავლებლად გადავიდა, სადაც ხუთი წელიწადი იმსახურა. მუსიკის სწავლება პირველად ამ სასწავლებელში გარსევანიშვილმა შემოიღო. გარსევანიშვილმა და ჩვენმა საზოგადო მოღვაწე ქალმა ფრანსიკო ჭიჭინაძისამ (ალექსი ჭიჭინაძის მეუღლემ) თბილისში გამართეს სადამო, რომლის შემოსავლითაც სკოლას უყიდეს სიმებიანი საკრავები. პირველი ორკესტრი საზ. სკოლაში გარსევანიშვილმა შეადგინა და თვით ასწავლიდა მუსიკას უფასოდ. (ამ საბავშო ორკესტრში ვიოლონჩელის პარტიას პირველად უკრავდა ამ ყამად ჩვენში სახელგანთქმული მომღერალი ვანო სარაჯიშვილი).

1896 წ. უმაღლეს სამდვდელოების ნებართვით თბილისში ქართული საკვირაო სკოლები რომ გაიხსნა, ერთი ამ სკოლათაგანი გარსევანიშვილმა ჩაიბარა, რომელსაც მთელი წლის განმავლობაში მუყაითად განაგებდა და ენერგიულად ასწავლიდა დარიბებს ქართულ ენას და რუსულ ენას. თბილისში განსვენებული მ. დემურიას თაოსნობით დაარსდა „ქალთა წრე“ საქართველოს ისტორიის შესასწავლად. ამ წრეში გარსევანიშვილი სისტემატიურად კითხულობდა ლექციებს საქართველოს ისტორიიდან. ამავე წრეში მონაწილეობდენ ჩვენი ცნობილი საზოგადო მოღვაწე ქალნი: ეკატერინე გაბაშვილისა, ანასტასია წერეთელისა და ეკ მესხისა. ხუთი წლის თბილისში სამსახურის შემდეგ გარსევა-

ვასო ურუშაძე

მსახიობი და გურულ სცენების ავტორ-მკითხველი. შაბათს, 22 აგვ. მისი ბენეფისია ყვირილაში.

ნიშვილი ისევ ქუთაისში გადმოიყვანეს მასწავლებლად, სადაც ჩვეულებრივის ხალისით ადგილობრივ კულტურულ მუშაობაში მხურვალე მონაწილეობას იღებდა თეატრალურ საქმეებში. რუსულიდან ქართულად სთარგმნა ჩირიკოვის „ებრაელები„, ჰეირმანის „ულველთა მწუხარეთა“. წაუკითხავს მრავალი ლექცია თეატრის მნიშვნელობაზე და სხვა და სხვა პიესებზე. იგი ქუთათურების საყვარელ ლექტორად ითვლება. განვლილ მოძრაობის შემდეგ ქუთაისში სახალხო უნივერსიტეტი დაარსდა, რომლის გამგეობაში პირველათვე აირჩიეს და ამ ჟამად მისი თავმჯდომარეა: ის განაგებს უნივერსიტეტის საქმეებს, კითხულობს ლექციებს ისტორიიდან და ლიტერატურიდან, ხელმძღვანელობს სახალხო წარმოდგენებს სწერს და ბეჭდავს სასალხო წიგნებს და სხ. **ილია ბახტაძე**

ბედნიერი დღე

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 33)

მოქმედება მეორე

ეგნატეს სახლის წინ მშვენიერი ბაღი. აქა-იქ დაწნული სავარძლები სდგას. დიდი კაკლის ხის ქვეშ გაშლილია სუფრა. თებრო, სონა და მელანო სუფრას აწყობენ. შორიახლოს სავარძელში ზის ეგნატე, ხალათით; ხელში კრიალოსანი უჭირავს და ღიმილით შესცქერის ქალაქს.

I

თებრო, სონა და ეგნატე

თებრო (მოსამსახურე ქალს) აბა, მელანო, ჩქარა, ჩქარა; სადაც არის სტუმრები მოვლენ. (გამოართმევს ბოთლებს და დადგამს სუფრაზე)

სონა (ასწორებს სუფრაზე თეფშებს და ბოთლებს) ეს ასე, აი ის იქით გადადგით, დედა. (უჩვენებს ბოთლებზე)

თებ. (მხიარულად) აგრე, გენაცვალოს დედა, ხომ იცი რა სტუმრებს მოველით?

ეგნ. (ღიმილით) ყოჩაღ! ყოჩაღ, ქალებო! ნეტავი მას ვისაც თქვენისთანა ცოლ-შვილი ჰყავს. (მივა სუფრასთან და თებროს ხელს დაჰკრავს მხარზე) მალადეც, თებრო, მალადეც: ერთი მეორეს მჯობნი ხართ დედა და შვილი.

თებ. (თითქოს გაჯავრებით) კარგი ერთი ხელს ნუ გვიშლი.

ეგნ. (მივა სონასთან და ეალერსება) აგრე, შვილო, აგრე. ქალისთვის პირველი საქმეა ოჯახობა. მარტო სწავლა არ კმარა. აი ჩქარა საკუთარი ოჯახი გექნება და ვნახოთ რას იზამ. ისეთი საქმრო გიშოვნე რომ უკეთესი ღმერთმა შეარცხვინოს.

სონა (მორცხვად) პაპა! თავი დამანებე! (გაეშვება და აღაგებს)

თებ. (ამაყად) სონას საქმრო დიახაც რომ კარგი უნდა იყოს. (სონას) კარგი, შვილო, კმარა, დანარჩენს მელანო დაალაგებს. შენ შენს ოთახში შედი და მოემზადე

სონა. კარგი (**შედის ოთახში**)

ეგნ. (ჩაჯდება სავარძელში) მოდი თებრო რამე გითხრა.

თებ. (მივა და მიუჯდება გვერდით) აბა რა უნდა მითხრა?

ეგნ. (მხიარულად) ისა, რომ თუ ღმერთმა ინება და ჩვენი საქმე კარგად გათავდა, ჩვენს ბედს ძაღლი არ დაჰყეფს. აპოლონი ნანატრი სიძეა—ნასწავლი, გაზრდილი, მთელ ქვეყანაში ცნობილი.

თებ. (წყენით) კაი დაგემართოს კარგია, თუ ცხოვრება და ოჯახი აქვს.

ეგნ. (ღიმილით) ყველაფერი აქვს, ყველაფერი, ჩემო თებრუკავ! პირველი კაცია მთელ საქართველოში. (მელანო შემოდის და გადის. ეძახის) მელანო! მელანო! (შემოდის მელანო)

II

თებრო, ეგნატე და მელანო

თებ. (მელანოს) ყველაფერი მზად არის?

მელანო. მზად გახლავთ, ქალბატონო!

თებ. ხომ ყველაფერი კარგათ გააკეთა „პოვარმა“?

მელ. დიაღ, ქალბატონო!

თებ. მაშ, წადი და ყური უგდე „კუხნაში“.(მელანო მიდის)

ეგნ. დაიცა, როცა სტუმრები მოვლენ აქეთ შემოიყვანე. (მელანო და სადღაც გადიან)

III

ეგნატე და კოტე

კოტე(გადმოდგება აივანზე და სიამოვნების

დიმილით) უჰ! რა მშვენიერებაა, აი სწორედ სამოთხის ბაღს რომ იტყვიან, აქ ყოფილა. (ეგნატეს) ვახლავართ, ბატონ ეგნატეს, (ჩა მოვა ბაღში)

ეტგ. (მიეგებება) მობრძანდით, ბატონო კოტე, მობრძანდით კეთილი იყოს თქვენი პირველი ფეხი. დაბრძანდით (ხელს ჩამოართმევს. ორივე დასხდებიან) სხვა როგორ გიკითხოთ, კოტე?

კოტე. (ღიმილით) გახლავართ. თქვენ ხომ კარგად?

ეგნ. ვათრევ გაჭირვებულ სულს.

კოტი. (იცინის) ასეთი ბაღი მომცა, თორემ გამიჭირდება?.. გაჭირვება თქვენ სხვაგან ნახეთ, ბატონო ეგნატე, თორემ თქვენ რა გიჭირთ.

ეგნ. (ამოოხვრით) ეჰ! მოვხუცდი, ჩემო კოტე, მოვხუცდი. ეხლა თქვენისთანა ახალგაზდების დრო არის.

კოტე. (ღიმილით) ახალგაზდობა, თორემ ბევრს რამეს ვაკეთებთ!

ეგნ. რა უნდა გააკეთოთ? ქვეყნის გადაკეთება თქვენ არ შეგიძლიანთ და რაც ძალა და ღონე შეგწევსთ—არ იშურებთ. ეს მე კარგად მესმის.

კოტე. გასაკეთებელი ბარემ ბევრი რამ არის, მაგრამ რას იზამს კაცი (შემოდიან თებრო და სონა)

IV

თებრო, სონა, ეგნატე და კოტე

კოტე (დაინახავს თებროს და სონას, სწრაფად წამოდგება და მიესალმება) როგორ ბრძანდებით, ქალბატონო თებრო? (სონას) თქვენ აბა რაღა გიკითხოთ, ვიცი რომ ბედნიერი და სრული კმაყოფილი ხართ.

თებ. გმადლობთ! დაბრძანდით! რატომ ასე ძვირად გვნახულობთ ხოლმე? (დაჯდება, სონაც გვერდით მოუჯდება)

ეგნ. (სიცილით) შენმა მზემ, სხვა საქმე არა აქვს კოტეს, რომ ყოველ დღე შენთან იაროს.

თებ. (წყენით) საქმე სხვებსაცა აქვთ, მაგრამ ნაცნობ-მეგობრებს არ ივიწყებენ.

კოტე. (ღიმილით) მართალს ბრძანებთ, ქალბატონო თებრო, საქმე ყველას აქვს და ნაცნობებშიც დადიან, მაგრამ წარმოიდგინეთ ერთი წუთი მოცალება არა მაქვს. მთელი დღე რედაქციაში ვზივარ, საღამოზე მივდივარ სახლში დაღლილ-დაქანცული და დასვენებასაც ვერ ვასწრობ, ისევ მივდივარ. ან სტამბაში, ან კლუბში ან სხვაგან სადმე. საქმეები აუარებელია, თავს ველარ ართმევს ადამიანი, თორემ, თქვენთან მოსვლა და დროს გატარება ყველას მირჩევნია.

ეგნ. (პაპიროზს მოუკიდებს) რასაკვირველია, ბევრი საქმეები აქვთ. შენა, გგონია, თებრო, შენსავით მოცლილია ყველა? (იცინის) ცოლის ოჯახის საქმეს და გათავდა, საითაც გინდათ იქით წახვალთ.

თებ. (წყენით) განა ოჯახში ცოტა საქმეა?

ეგნ. ვინ ამბობს, რომ ცოტა საქმეა. მაგრამ სად ოჯახის და სად ქვეყნის საქმე. ჩვენი ინტელიგენტები მთელი ჩვენი ქვეყნის საქმეს აკეთებენ და ჩვენთან მოსვლისთვის სადღა ექნებათ დრო?!

კოტე (სერიოზულად) ვერ წარმოიდგენთ, რა ძნელია დღიურ გაზეთის წაყვანა. მთელი ქვეყნის მაჯის ცემას თვალყური უნდა ადევნო. უბრალო რამ შემთხვევას შეუძლიან სამუდამოდ დაღუპოს საქმე ვსთქვათ, მაგალითად, რომელიმე გაზეთმა გამოილაშქრა თქვენს წინააღმდეგ და მაგრად გაგლანძათ, თუ თქვენ უფრო მაგრად არ გალანძღეთ და ლაფში არ ამოსვარეთ—მკითხველები გულს აიცრუვებენ და გაზეთის პრესტიჟი საბოლოოდ დაეცემა. ასეთი ტანჯვაა რედაქტორობა. თვე ისე გაივლის კლუბში ვერ შევდივარ და ეგ ხომ დიდი სირცხვილია?

სონა (ღიმილით) კლუბის მაგიერ ჩვენსა მობრძანდით.

კოტე კეთილი და პატიოსანი, ქალბატონო სონა, მაგრამ უკლუბობაც არ შეიძლება.

თებ (სიცილით) ნეტავი თქვენა!

ეგნ. (გაიხედ-გამოიხედავს) ნეტა რა მოუვიდათ ამ ხალხს? (საათს დახედავს) უკვე ცხრა საათია. სწორედ ვახშმობის დროა.

კოტე. შეიძლება რამე საქმე გაუჩნდათ, მით უმეტეს აპოლონს.

ეგნ. (წუენით) არც მაგრე ვარგა, ყველაფერი არ უნდა დაივიწყოს კაცმა.

კოტე (დიმიდით) რ ს იზამთ, როცა საქმე თხოულობს. (მოისმის ზარის წკრიალი, კარები იღება და მედანო შემოუძღვება სანდრო და გიორგის. თვითონ ისევ შედის ოთახში)

კ. ლიკოლ

(გაგრძელება იქნება)

მე არ ვარ

მე არ ვარ კეკლუცთ პოეტი,
არც ვნებათღელვის მგოსანი,
არც მეძავთათვის მწერალი —
ბულბული ტკბილი ხმოსანი.
მე შორს გაურბი ხორცი-ლს,
მოტრფე ვარ წმინდა. სულისა...
სულსა მიხუთავს ცრემლები
დავრდომილ-დაჩაგრულისა. —
ჩაგრულთ ვეკუთვნი, მათი ვარ,
მე იმათ ვენაცვალები,
იმათში ვხედამ სიცოცხლეს,
იმათკენ მივეჩქარები...
შენ კი შორს ჩემგნით, კეკლუცო,
ტან ალვავ, თვალად კენარო,
აყვავებულო დროებით,
გაზაფხულისა მცენარო!..

გ. შინატეხელი

ღამის მგოსანი

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ 29)

„მოძრაობა და მხოლოდ მოძრაობა არის ქვეუნის ფონისა და სიცოცხლის მიმტეკიო“ სოქვა დიდებულმა იეზიამ. ტაბიძის სევდისოვის კი ეს ბრძნული ნარკვევი ძლიერ საგულისხმოა, რადგან მოძრაობა შტების ჯანს, არა მარტო ჩვენს სხეულს ხორციელს, არამედ იგი სულსაც ამადლებს, აფაქიზებს, ფართედ შლის, სიმკვეთრეს მატებს. სიცოცხლის სიდუმლოების გასაგებად ცხოვრება არის საჭირო, ეს უკანასკნელი კი მხოლოდ მოძრაობაში ცნაურდება, და როდესაც მგოსანი ამოძრავდება, მას თვალწინ გადაეშლება სარკესავით ცხოვრების საიდუმლო ჯურღმულები, მისი სევდა და სიხარული, სიმშვენიერე და სიმახინჯე, მისი წარმავლობა და ჩვენი უიმედო მისწრაფება მარადიულის და წარუვალისადმი. მარტო ცხოვრების ჭვრეტა საკმაო არ არის, განჭვრეტით, ჩვენ მხოლოდ სახეს ვხედავთ, უვნებოს და უმოძრაოს ვიო ცივ მარმარილოს ქანდაკებას. მაგრამ დამაზი ქალის მარტო განჭვრეტით ხიდული სახე ვერ მოგხიბლავს, თუ მისი ვნებით სავსე სხეულის, ნაკვთების რხევაც არ განიცადე, მისი სისხლის დუღილი, თვალთა ელვარება და თეთრ სხეულზე ოხული სამოსის შრიალი. ტაბიძე და ნ. ბარათაშვილი — სრული წინააღმდეგობაა თვისი ტემპერამენტით. ბირველი თითქოს დატუვებული უმოძრაო სულია, ბარათაშვილი კი ძლიერ ტიტანია, სულით მადალი და გულით ვაჟკაცი. იგი თვის ბედს ფატალურად არ მინდობია, არ სცხოვრობს მხოლოდ შავი ფიქრებით, არამედ კიდევ ძლიერად მოძრაობს, იბრძვის, მუხთალ ბედს უმკლავდება. მის მერანს ძლიერი მუხლი და მაგარი დაგამი აქვს და მგოსანიც ვაჟკაცურად და შეუბოვრად მიერეკება, რომ გადალახოს ეს ემბირიული და ვიწრო რკალი ცხოვრებისა; თუმცა ვარსკვლავებით მოჭედილის ცის მზერა, მასშიაც მხოლოდ დუმილის, მშვიდობიანობის ემბლემას ატარებს, მაგრამ მგოსანი, მის მუდრობებისადმი მიისწრაფის, იგი მხოლოდ მოძრაობით დადგილ მგოსანს აუუხებს, სევდით სავსე ოფლთ უშრობს. ტაბიძე კი, მხოლოდ გარინდებულა შესტქერის ციურ მნათობთა მუდრობას, მის ედგარებას შავ დამეში და საიდუმლოებით მოსილ მშვენიერებას. იგი სდგას ვით უდაბნოს მწირი მწუხრის დროს და ადვდენს მედიურ ლოცვას. მგოსანს ამ დროს მწუხარე ოხვრა ვერ ადმოხდება გულიდან, ცხარე ცრემლი ვერ გადმოსცვიფა თვალთაგან, თვის ჩანგის სიმებს ხელს ვერ ჩამოკრავს, რადგან ეშინის არ დაარღვიოს საიდუმლო მუდრობა მსოფლიოსი:

„და შიში, რომ ხმა ადამიანის
დაარღვევს ციურ იდუმალებას,
მაქვავებს თავის ფარული გრძნებით
მხოლოდ მე ძლივს ვგრძნობ ამ წარ-
მტაც გრძნებას.“

მგოსნის ფარულ ფსიხიკაში სასტიკი შეჯახება სწარმოებს ძლიერ გონებასა და სუსტ ნებას შორის. ასეთმა შეუთანხმებლობამ მგოსნის მთლიანი პიროვნება ორად გაჰყო: ერთის მხრივ, მგოსნის ლაღი ფანტაზიით შექმნილი, ძლიერი პიროვნება და მეორე მხრივ თვით მგოსნის ემპირიული, ყოველდღიური, სუსტი და მოცახცახე პიროვნება. ხდება სასტიკი შეჯახება ძლიერ და მოძრავ უსხეულო პიროვნების და მშვიდ მგოსნის შორის. იგი აგონებს მგოსანს წარსულ დაფერფლილ ცხოვრებას და უხატავს სიცოცხლის არარაობას. პიროვნების გაყოფა ხვედრია ყოველი ძლიერი გონების მატარებელ ადამიანისა, ვისი სულიც არ ეტევა ვიწრო ემპირიულ ცხოვრების რკალში, და ვის ც მხოლოდ თვ ს წარმოდგენაში სურს, შეუერთდეს მის მიერ შექმნილ სამყაროს მარადიულობას. ასეთ ორ სახიან იანუსს წარმოადგენდა ბარათაშვილი, რომელსაც ცალი ფეხი ცივ მიწაზე დაეყრდნო, თვისი განუსაზღვრელი ლტოლვა კი მერანის სიმკვირცხლისთვის შეერთებია. მგოსანი, რომელიც სდგას სამყაროს საიდუმლოების წინაშე, ჰქმნის ილუზიას, რომ თითქოს გასცილდა საზღვარს „რასაც კაცთათვის ამყარებს ბედია.

ემპირიულ სინამდვილით დამარცხებული მგოსანი გონებით ჰქმნის ახალ სამყაროს, რომელიც ისეთივე რეალურ მოვლენას წარმოადგენს შემოქმედისთვის, როგორადაც ეს ჩვენი ხელშესახები ემპირიულობა.

მიჰ. აბრამიშვილი

(დასასრული იქნება)

ფირფიტე კაბა

(სცენა)

მამა-წმიდას ვთხოვ ამოუფხუკოს თვალები ახლანდელ მოდნის ბარიშნებს, ისთე გააბითქინოს და გასტკლიცოს, რომე წიაპე კაბას მაგიერათ თორმეტ ფუთიან ტომარას იცმევდენ... ახლა ზორ მკითხავ': რეიზა იწყევლებიო?! დევიწყევლები კი არა, ისთე ვარ გაკუჭებული რომე, თუ შემხვდა სადმე მაგფერი გამოწყობილი ბარიშნა, ისთე მოვთელავ, რავალც საჩოხე შალი. რეიზა ვარ ასთე გაცოფიანებული—არ მკითხავთ?

აი ჩემი გასაკუპრავ ქალიშვილს დოუნახავს საცხა რაცხა მოდნა და დეიწყო:

—ბაბაი, შენი მუხლის ჭირიმე..შენი გვერდების ჭირიმე.. შენი გულ-ბოყვის ჭირიმე... შენი თვალების ჭირიმე... შენი გაფუცხუნებული ულაშების ჭირიმე ..

— ცავ, რავა ემეწეპეწურბელივით, რაი გინდა—არ მეტყვი თქვაა?

— რაი და —სამი კაბა უნდა შევიკერო ფირფიტეიო.

დედააა! ისთე გაგიხმოს თავარ-ანგელოზმა ხირხიტეი... სამი კაბის ფარა კი არა, შე გასათუთქო, უჭმელობით ლობერზე გადასაკიდებლათა ვარ გადაქცეული და ორ-ჯოხით დევიარები ჟამიანივით.

ამის თქმაი და—გაბზიკა ფეხი თავ-მოწყვეტილი ვარიეივით.. შეიჭინა ბუზარეი და არ მომცა საშველი, საქობამდის სიმინდის საყიდელი რვაი მანათი არ გამომსტაცა ხელიდან...

— წევიდა და მეიტანა... ახლა შესაკერი ფარა მომეცი, მოდნიცკას უნდა წოულოვო!

მოი და ნუ გეიჩენ გენიას! რათ უნდა მოდნები იმფერ გომბიოს, რომელიც მისი რაცხას ვერ შეკერამს... მივეცი! რა საშველი მქონდა! რო არ მიმეცა, მისთანა ლრიანცელს მორთავდა რომე, თელ მეზობლებს შეაგროვებდა... მე თელი დღეი სიმინდიზა დავქენთელობდი და ფერი ისთე მაქვს წასული რავალც ჭირიან ქათამს, მაგენი იფიქრებდა აი ნამდვილათ კვტარიაო და ქე დამასაფლავებდენ ცოცხალს,

შეაკერია, მეიტანა... ვფიქრობ სამ კაბას ერთ წელიწადს იყოფნიებს თქვა... ერთ წელიწადს კი არა—მაგ ოჯახ გამოტკლეცილ მოდნიცკას ყველე ერთ კაბათ გამოუყვანია...

ახლა რავალია, არ მკითხაავთ!! წელი ისთეა გამოწიაპებული, რავალც ტყემალ ნაჭამი წევარი. გამოწიაჭება არ მწყინს იმიზა რომე, ამ ყოლაფერ-ცეცხლ წაკიდების ხანს ქადსა და ლომს ბეურს ვერ შეჭამს. წელქვევით დარჩუა კვინტუას შარვალივითაა მიჭმუჭ-მოჭმუჭული, მას ქვევით გადაფირფიტებულ და გადაატაკებული... გადაფირფიტე-

ხულ გადაატაკებული ისთე რომე, თავ-დალმა რომ ჩამოკიდო, კიბე გეგონება და ქვ ახვალ ქუსლებამდის. გავშტერდი კაცი: რა-ა აი უცნაური თქვა?

გამეეწყო... დეემზადა წასასვლელათ და ვხედავ უკან! აგერ კისერზე ქიარა აქვს კიდო გ დმოფირფიტებულიი?! წავხთი და აგია! გაფხრეწია შიგნით კოფთა და ა?ოვარდნია კი ერში თქვა.

ვტაცე ხელი და ქე შევაწყვიტე ძირში. ჩეიწყო კივილი: აგი მოდნა იყო და, რეიზა გამომჯ ყე დუნიაზევო. თფუუ! . ღმერთმა დასწყევლოს ამფერი მოდნა. ცავ აი რაფერიია, ინდოურის კუდივითაა კისერზე ჩამოფირფიტებული თქვა,—არა ვინ გეიგონა შენი?!..

ალი-ძმია

სამგლოვიარო წერილი

ვაჟა ფშაველას გარდაცვალებამ გული მომიკლა. არ ვიცი, ჩვენ, ქართველებმა რა დავაშავეთ, რომ ზედი-ზედ ასეთი დიდებული ადამიანები გამოგვტაცა ხელიდან დაუნდობელმა სიკვდილმა. ჯერ კიდე აკაკის დაკარგვით ცრემლი არ შეგვშრობია და ამას მიყვა დიდებული მგოსანი ვაჟა ფშაველა. მძიმეა ქართველი ერის მდგომარეობა ამისთანა დროს, როდესაც ჩვენი ბედის ჩარხი უკუღმა შეტრიალდა და ათასობით ქართველნი ვაჟკაცნი ბრძოლის ველზე იხოცებიან... ბედმა ასეთი ტანჯვა ვაება არ გვაკმარა და შინაც ჩვენი აღმზრდელნი მამა მოძღვარნი გვეხოცებიან. მიკვირს რა დავაშავეთ ისტორიასთან!

ძვირფასო მეგობარო, ვაჟა ფშაველას ხსოვნის პატივ-საცემად გვირგვინის ნაცვლად კიგზანი ათ მანეთს (10 მ). გთხოვ ეს ფული რამე კეთილ საქმეს მოახმარო.

მარად თქვენი მოსიყვარულე **ვ. კირვალიძე.**

ქართული სახიობა

ხარფუხის კლუბის მესვეურნი თანდათან მეტს უნარს იჩენენ კლუბის წევრთა და სტუმართა გონივრულ გასართობად და საღამოებს ისე აწყობენ, რომ ყველასთვის საამო იყოს. 6 აგვ. გაიმართა კონცერტი ვანო სარაჯიშვილისა, ი. ტომაშევიჩისა და ალ. იმედაშვილის მონაწილეობით. თუმცა მომღერალნი ღია დარბაზის სცენაზე მღეროდენ, საიდანაც ხმა იფანტება, მაინც მრავლად დამსწრე საზოგადოებაზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს,—ივ. სარაჯიშვილის გამოწვევას ხომ დასასრული არ უჩნდა. ალ. იმედაშვილმა წაიკითხა კ. მაყაშვილის „ძველო ღმერთებო"! და ბ. ახოსპირელის დაუბეჭდავი ლექსები. ყველა ადმას რულებელთ დამსწრენი ვაშათი და ტაშით მიეგებენ. საღამო ადრე გათ ვდა (10 ს. 45 წუთ.), რაიცა ს ს ამოვნოა: შორით მოსულებს ტრამვაით წასვლა შეეძლოთ.

ქ. თელავში ნ. ჩხეიძისა და ალ. იმედაშვილის მონაწილეობით 4 აგვ. წარმოადგინეს „ოტელო". არ ვიცი რა ხელმძღვანელობით ამოერჩიათ ეს პიესა! განა შე ძლება „ოტელოს" ასე გაიაფება, მისი ასე მასხარად აგდება, როგორიც ჩაიდინეს აქაურმა სცენის მოყვარეებმა? (უფრო რომ ნათლად ვსთქვათ, სცენის მტრებმ! ძალა უნებურად გაგახსენდება ჰამლეტის სიტყვები: „არც ლაპარაკის კილო, არც მიხვრა-მოხვრა მათი ადამიანისას არა ჰგვანებია, არც ქრისტიანისას, არც წარმთისას. ისე იჭიმებოდნენ და ღრიალებდნენ, გეგონებოდათ ბუნებას შეგირდები ჰყოლია და იმათ შეუქმნიათ ეს ადამიანები, მაგრამ კარგნი ვერ გამოსულან და იმისთვის ისე უმზგავსად ჰბაძვენ კაცობრიობასო". ყოველი მათგანი უმწეო და შესაბრალისი იყო, ასე გეგონებოდათ, წარმოდგენის წინ ყველას ცხელ-ცხელი კარტოფილი მიურთმევია, პირი გამოხანხლია და სიმწვავის ზე გავლენით ძლივს ლუღლუღებსო, ისე უაზროდ ისვროდენ შექსპირის დიდმნიშვნელოვან სიტყვებსა. რაღა უნდა ვთქვათ თვით პიესის დადგმაზე, ან რა უნდა მოვსთხოვოთ თელავის ბუნჩუტო სცენას, სადაც, გავკადნიერდები და ვიტყვი, კატა კუდს ვერ მოიქნევს. თვით სატახტო თეატრების სცენაზედაც კი ძნელდება „ოტელოს" რიგიანად მოწყობა და შესრულება: პიესის მოსმენა შეუძლებელი იქნებოდა, რომ ბ-ნ ალ. იმედ შვილს არ გამოეყიდნა მათი შ ცოდება. სწორე გითხრათ არ მოველოდ თ ალ. იმედაშვილისგან ასე ოტელოს დახასიათებას. მსახიობი ჩვენ თვალწინ უცბად გაიზარდა და გარდაიქცა ჭეშმარიტ ხელოვანად. მან ნათლად დაგვი ტკიცა ერთხელ კიდევ, რომ თავისგვარი მშრომელი და ენერგიის პატრონი მსახიობი ქართულ სცენას ბევრი არა ჰყოლია. ჩვენ ულოცავთ მსახიობს სრულ გამარჯვებას. მის მიერ დასურათხატებული ოტელო ფრიად მოსაწონია! ეტყო ა კარგა შეუგნია ოტელოს პიროვნება. ალაგ-ალაგ მისი თამაში პირდაპირ კლასიკური იყო! განსაკუთრებით კარგი იყო მესამე მოქმედებაში, ს დაც მსახიობმა დიდი ტემპერამენტი გამოიჩინა და ნათელჰყო თავის ნიჭის სიძლიერე. მსახიობი ცოტა მოისუსტებდა უკანასკნელ მოქმედებაში. ალ. იმედაშვილის ოტელო მეტი ყურადღების ღირსია და მისი დაფასება შემდეგისათვის გადავდოთ, ეხლა კი ვიტყვით, რომ ქართულ სცენას ამისთანა ოტელო ჯერ არავინა ჰყავს. დეზდემონას ასრულებდა ჩვენი სცენის მნათობი ნ. ჩხეიძე. ამ ს ღამოს ჩვეულებრივი შთაბეჭდილება არ დაუტოვებია მაყურებელზე და ეს კი მის დაღლილობას მივაწერეთ. მსახიობ ქალს უგულებაც ეტყობო და.

იაგოს ძნელ როლს ასრულებდა ბ-ნი კორიშელი. ბ. კორიშელი კარგი მსახიობია თავის როლებში, იაგო კი მისთვის შეუფერებლად მიგვაჩნია, არა უჭირდა რა ბ. გომელაურს (კასსიო), ბ. ვ. ვაჩნაძეს (როდერიგო) და ქ-ონ ბეჟანიშვილს (ემილია). საერთოდ პიესამ ცუდი შთაბეჭდილება დასტოვა, ერთი ან ორი მსახიობი ვერაფერს გახდება, თუ იმისთანა ანტურაჟი იქნება, რომლითაც გაგვიმასპინძლდნენ.

ვ გარრიკი

აჭარელთა სასარგებლოდ სოფელ ლამისყანაში (გორის მაზ.) 6 აგვისტოს თავ. ჯამბაკურ-ორბელიანების სასახლეში დ. მსახურებულმა სცენის მოყვარემ ბ-ნმა გ. ჯაბაურმა დარბეულ აჭარლებ ს სასარგებლოდ გამართა სახალხო კითხვა ბუნდოვან სურათებითა. წაიკითხა ისტ. პიესა „და-ძმა“ ვ. გუნიასი, „რობინზონ-კრუზოს“ მოგზაურობა და „თავდადებულნი ქართველნი“..

უნდა ვსთქვათ, რომ სოფლად ამნაირი სახალხო კითხვების მოწყობა ფრიად სასიამოვნოა და ხალხისთვისაც სასარგებლო, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პროგრამა შესაფერად და ხალხის გემოვნებაზე არის შედგენილი. გ. ჯაბაურს კი ამ საღამოსთვის, არ ვიცი აჩქარებით მოსვლოდა, თუ სხვა მიზეზების გამო, შესაფერად ვერ შეემუშავებინა პროგრამა, რის გამოც, მისმა გრძნობიერმა კითხვამ ხალხზე ნაკლები შთაბეჭდილება მოახდინა. . ბუნდოვანი სურათები მშვენივრად იყო ნაჩვენები, განსაკუთრებით „და-ძმისა“...

მადლობის ღირსი ბრძანდებიან ჩვენი უხვი ქველმოქმედი კნ მ. ვ. ჯამბაკურ-ორბელიანისა, მღ. გ. კარბელაშვილი და მასწ. ქალი ს. ყურულის ასული, რომელთაც მხურვალე მონაწილეობა მიიღეს ამ საქმის მოწყობაში და დიდად დაეხმარენ ბ. გ. ჯაბაურს.

კანრაჯ

დ. ლაილაშის სამართველოს შენობაში 8 აგ. წარმოადგინეს „არსენა“ ალ. ყაზბეგისა, სა ლიტერატურო-მუსიკალური განყოფილებით.

წარმოდგენის დაწყებამდე ლ. დადეშქელიანმა წაიკითხა რეფერატი აჭარელთა ცხოვრებაზე და საზოგადოებას გააცნო ჩვენსა და მათ შორის რა ნათესაური დამოკიდებულებაა. მომხსენებელს მომზადება ეტყობოდა. წარმოდგენაში თამაშით განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევდენ ე. გაბიანი (გარსევანის როლში), შ. მჟავანაძე (არსენა), ბ. ვ. კუპრაშვილი (მოურავი). არა უშავდა პეტრეს როლის ამსრულებელს (ს. კორიშელი). სომხის როლის ამსრულებელს ვერ შეეგნო, ვერ აედო ალღო სომხის ტიპისა. ქალებ სუსტობდენ. სიმღერებმა სავსებით ვერ დააკმაყოფილა მსმენელი საზოგადოება. საღამოს ელფერი მიეცა ლექსების წაკითხვით. კარგად კითხულობდა თ მარ კუპრაშვილი, ქ-ნი ნადირაძისა და პატარა გოგუცა კუპრაშვილი. ბევრი აცინა საზოგადოება ე. გა იანმა და გ. მჟავანაძემ, ჯარისკაცთა ტანისამოსით შემოსილებმა, რომლებიც იმერული კილოთი მოუთხრობდენ ერთმანეთს ომის ამბებს.

შემოვიდა 175 მ. ხარჯის შემდეგ ფული გადაეცემა დანიშნულებისამებრ. მადლობის ღირსია ახალგაზრდობა, რომლემაც ასეთ კეთილ საქმეზე თავის ძალღონე არ დაიშურა.

ლაჯანელი

ქ. დუშეთში ორშაბათს, 3 აგვ. სამხედრო საკრებულოს დარბაზში, წ. კ. გ. სახ. განყოფილებ მ ადგილობრივ ძალთა მონაწილეობით თავის სასარგებლოდ წარმოადგინა, „ქართველი დედა“, ისტ. დრ. 4. მ. ცაგარლისა. მიუხედავათ მრავალ დაბრკოლებათა, პიესა მაინც გვარიანად ჩაატარეს.

კარგნი იყვნენ: ქ-ნი ს. ეპიტაშვილი (დედა),— გრიმი არ უვარგოდა; ქ-ნი ნ. კანდელაკი (ლეილა), რომელიც დიდი ხანი არ არის, სცენაზე გამოვიდა და ეტყობა ნიჭი და სიყვარული ხელოვნებისადმი ქ-ნი ვ. მოლოდინი (ფატმა); ბ. ი. ინაშვილი, განსაკუთრებით უკანასკნელს მოქმედებაში, როდესაც სატრფოს დასტირის.

ბ. ლ. ბერიძე (ფაშა) უნაკლოდ ასრულებდა როლს, ამათ ხელს უწყობდენ ს. კობაიძე (ომარხანი) და ლ. მერებაშვილი (პაპუა), რომელიც სცენაზე გამოვიდა პირველად. დანარჩენთ როლების უცოდინრობა ეტყობოდათ.

საერთოდ ამ საღამომ მოლოდინს გადააჭარბა. საზოგადოებაც, როგორც ყოველთვის, ბლომად დაესწრო, მიუხედავათ იმისა. რომ ამ ერთ კვირაში სამი წარმოდგენა დადგეს. ხალხი კმაყოფილი დაიშალა ღამის 1 საათზე.

დამსწრე.

წვრილი ამბები

✦ **იწერება ახალი პიესა** „მანჟეტები“, დრ. 4 მოქ. ქართველ სტუდენტთა ცხოვრებიდან. დახასიათებული იქნება ახლანდელ ქართველ სტუდენტთა ყოფა-ცხოვრების თითქმის ყოველი მხარე, სხვა და სხვა ხასიათის ტიპით.

✦ **კომპ. ზ. ფალიაშვილი** თავისი ოპერის „აბესალომ და ეთერის“ პარტიების (როლების) გადაწერას მალე დაამთავრებს და მზადებასაც შეუდგება. ოპერის სრულად დადგმა განზრახულია საშემოდგომოდ.

ახალგაზდა მუსიკოსს რევ. გოგნიაშვილს განუზრახავს „კრისტინე“ს ოპერად დაწერა.

✦ **კომ. დ არაყიშვილი** აგარაკიდან მოსკოვს დაბრუნდა. მისი ახალი თხზულება, რომელიც მოსკოვის ერთ ერთ სტამბაში იბეჭდებოდა, დანიშნულ ვადაზე ველარ გამოვა, არეულობის დროს სტამბის აკლების გამო.

✦ **ჟურნალ-გაზეთების** საბეჭდავ ქაღალდის ფასმა 60 % აიწია.

✦ **ცნობილი მწინობარი** ნოე რამიშვილი, რომელიც გასულ კვირას (12 აგვ.) მეტეხის ციხიდან გამოუშვეს, წაღვერს წავიდა ჯანსაღობის აღსადგენად.

◆ **ქართველ მოღვაწე-მწიგნობართა** თავშესაფარი-აგ რაკის ასაგებად წალვერში, თანახმად მ. მურვანიშვილის გეგმისა, ვასილ კირვალიძემ 10 მ. შემოსწირა.

◆ **ხარფუხის კლუბის წევრთა** საზოგადო კრება ბ. ცხომელიძის თავმჯდომარეობით შესდგა 14 აგვ. კრებამ წესდების ორი მუხლი შესცვალა: 1) საწევრო ფულის 6 მ. მაგ ერ 8 მ. დაა'ესა ,ჩაწერვის დროს 10 მან უნდა შეიტან ენ) და 2) წევრთა რიცხვი 300-ით განსაზღვრა (აქამდე 200-დე წევრის მიღების ნება ჰქონდათ). კლუბის საქმე კარგად მიდის.

◆ **მეჯიანური** ალ. ოგანეზაშვილი სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს.

◆ **ცნობილი მომღერალი ვანო სარაჯიშვილის** ბენეფისი „ახალ კლუბში" გაიმართება სამშაბათს, 25 აგვ.

◆ **გარდაიცვალა თავ. იასონ თავ. გელოვანი,** ლეჩხუმის მაზრის თავ.-აზნაურთა წინამძღოლი (18 წ. ასრულებდა თვის მოვალეობას), ქართული ძველი და ახ ლი მწერლობის დიდი მცოდნე, შეგნებული მამულიშვილი და მთელი ლეჩხუმის მცხოვრებთა, წოდების განურჩევლად, დაუღალავი მზრუნველი. დაკრძალულ იქმნა სოფ. ახალ-ქალაში, 19 აგვ.

◆ **ქართული თეატრის ასაგებ თანხის** გასაძლიერებლად დღემდე სხვა და სხვა პირთაგან შემოსულა 8463 მ, 10 კ. „ახალ კლუბში" შეგროვილი— 3413 მ. და კნ. ე მ ერისთავისაგან 3000 მ. სულ 15277 მან. 90 კაპ შემომწირველთ ფული უნდა გამოგზავნონ თბ. გუბერ. თავ.-აზ. დეპუტატთა საკრებულოში (ბელინსკის ქ. № 4), გუბერნიის მარშლის, ა"უ ბიუროს ხაზინადარის თავ. დ. ე. ჩოლოყაშვილის სახელზე.

◆ **ხონის თეატრში** ცეცხლის გაჩენის გამო გუბერნატორმა ბოქაულს უბრძანა თეატრი დაკეტოს.

◆ **ერეკლე მეფის კანც ლერის — მსაჯულის** სოლომონ ლეონიძის გარდაცვალების ასი წლის თავი წელს სრულდება.

◆ **ახალ ქალაქში** აჭარელთა სა'არგებლოდ თარხნიანთა თაოსნობით, კ. ანდრონიკაშვილის რეჟისო"ობით, ც ამირეჯ'ბისა და ს, რომანიშვილის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქმნ „'იმართლე" (შარ-ქი) და „ლალატი" მე-5-ე მოქ. წარმოდგენამ მწყობრად ჩაიარა. დაესწრო დიდძალი საზოგადოება. ნაღდი დარჩა 300 მანეთამდე, რომელიც უკვე გარდაეცა საქ. მოქ. საზოგადოებას

◆ **სახალხო თეატრის** წრის რეჟისორად წელსაც კ. შათირიშვილი მიიწვიეს.

◆ **მსახიობი ვ. შალიკაშვილი** თბილისს ჩამოვიდა.

◆ **ნ. გ. ქართველიშვილი,** ქარ-. დრამ. საზ. ნათავმჯდომარალი თურქესტანის განაპირ მხარეში მიდის სავაჭრო საქმეთა გამო.

◆ **ვასო აბაშიძე** ხაშურს ეწვია. დარჩება. ერთ თვეს და წარმოდგენებში მონაწილეობას მიიღებს (ხაშურს, სურამს, ბორჯომ და გომში).

◆ **ქუთაისის დასის** მოკარნახე გ. გუროული სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს.

— **ვ. ურუშაძის საბენეფისოდ ყვირილაში** 22 აგვ. წარმოდგენილი იქნება „უბედური ნაბიჯი" და მ სი ახ ლი პიესა „გასათხოვარი ქალები" ვოდ. 1 მოქ.

— **თავ. ლელო ანდრონიკაშვილმა** გურჯაანში სახალხო თეატრის ასაშენებლად ელ. ანდრონიკაშვილს აღუთქვა ნახევარი დესეტინა მიწა.

◆ **აბასთუმანში აჭარელთა სასარგებლოდ** 4 აგვ. სალიტერატურო—სამუსიკო საღამო გაიმართა საღამო შინაარსიანი და ნაირფერი იყო. დიდათ ასიამოვნა დამსწრე საზოგადოება. შემოსავალი 200 მან-დია.

◆ **აჭარლები ვაჟას გარდაცვალების** გამო თვ ს მწუხარებას უერთებენ სრულიად საქართველოს გლოვას.

◆ **დ. ხარაგოულის „უფასო წიგნთსაცავ-სამკითხველოს"** გამგე მღ. ანან ა კიკნაძე სთხოვს საზოგადოებას, განსაკუთრებით ხარაგოულის საზოგადოების შვილებს, რომლებიც სხვა და სხვა დაბა-ქალაქებში ცხოვრობენ და შეძლება ხელს უწყობს, დაეხმარონ სამკითხველოს ფულით, ჟურნალ-გაზეთების გაწერით და წიგნებით. შემომწირველთა თვისი წვლილი უნდა გაუგზავნონ М. Бѣлагоры. Свящ. Ананiѣ Кикнадзе.

◆ **ჩვენი თანამემამულე** ახალგაზდა მომღერალი (ტენორი) ჩარგიანი თბილისის ოპერაშია მოწვეული.

◆ **ახალგაზდა ბალერინა** თ. გამსახურდია, ჩვენი თანამემამულე ქალი, რომელიც მოსკოვს ზიმონის ოპერაში ცეკვავს, თ ვგაპოდებით სწავლობს ფრანგულ სკოლის ცეკვას. ხელმძღვანელობს ცნობილი ბალეტმეისტერი ფოკინი.

მწიგნობრობა

ახალი წიგნი თ. მთაწ"იშვილმა და ამხ. ქუთაისში ახლახან გამოსცა ს. რ. გორგაძის წიგნი: „კაზმულ სიტყვიერებითი ქრისტომატია-„ ჩვენი ძველი მწერლობა და ხალხური პოეზია". ქართველი მწერლების ორიგინალურ ნაწარმოებთა ნიმუშები. ძველი ქართული მწერლობა გაყოფილია სამს პერიოდად თითოეულს პერიოდს წინ უძღვის საზოგადო განხილვა პერიოდისა. თითოეული მწერლის ნაწარმოებთა ტე;სტს წინ მიუძღვის მწერლის მოკლე საბიოგრაფიო ცნობები. მწერლის და პერიოდის შესახებ ცნობები დამყარებულია მეცნიერულად შემუშავებულ დებულებაზე ტექსტის ქვემოდ, სადაც საჭიროა; მოყვანილია საძნელო სიტყვების განმარტება. წიგნი დაბეჭდილია კარგს ქაღალდზე. გამოცემულია სუფთად. ღირს 1 მ. 20 კაპ.

ეს წიგნი პირველი სახელმძღვანელოა ქართულ ძველ მწერლების შესასწავლად ჩვენებურს საშუალო სასწავლებელში. მისი მსგავსი არა მოგვეპოვება რა ქართულ ენაზე **ი. თეზ-ტელი**

Дозволено Военной Цензурой

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

ახალი გამოცემა

ყველასათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

უცხო სიტყვათა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორედ შევსებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად აღმატებული). წიგნში ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათაგან (ფრანგულ. ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა. წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკორის ყდაში, მოოქროვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული, ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნით ღირს **ორი** (2) **მანათი** (ფულის გადახდა შელავათითაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენიც—წიგნის გამოსვლის ჟამს.

ხელის მოწერა მიიღება: ჟურ. **„თეატრი და ცხოვრების“** რედაქციაში „სორაპანი“-ს სტამბაში). **ფოსტით:** Тифлисъ. Ред. „Театри да Цховреба“ **Іос. Имедашвили.**

ეხლიდან

მესამე

მიიღება 1915 წ. ნახევარი წლის ხელმოწერა

ყოველკვირეულ სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო და საზოგადოებრივ ჟურნალ

ილუსტრირებულ განყოფილებით და შარჟებით

ყოველგვარ ჯგუფურ-დასურ მიმართულების გარეშეა.

ყოველ ნომერში დაიბეჭდება სარეპერტუარო პიესა.

ფ ა ს ი: წლით **5** მან., ნახევარი წლით **3** მან., 1თვ. 40 თითო ნომერი **10** კაპ.

ხელმოწერა მიიღება: რედაქციაში („სორაპანი“-ს სტამბაში) დილით 9—2 ს. **მიიღება განცხადებანი ჟურნალში დასაბეჭდად. განცხადების ფასი:** ორიგებით, ფული და ყოველგვარი მასალა უნდა გამოიგზავნოს იოს. იმედაშვილის სახელზე.

Тифлисъ, Ред. „Театри да Цховреба“ **Іосифу Имедашвили**

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა

Типографія „Сорапань“ სტამბა“ **სორაპანი“**

გამოვიდა და ისყიდება
სამზარეულო

„სორაპანის“ გამოცემა ქართული და ევროპიული საჭმელების სრული

ყდით 1 ს. 40 კ. მისამართი: Тифлисъ
Типогр „Сорапань“ Мих. Спир. Гачечиладзе

ნომრები „ავრორა“

ახლად შეკეთებული, საუცხოოდ მოწყობილი, სუფთა, ელექტრონის სინათლით ქალაქის შუაგულს, ვორონცოვის ძეგლთან. ნომრები ოთხი აბაზიდან. ნომრებში სმაზარეულო, ცხელი და ცივი წყლით საბანოებით (დუში და ვანნა).

თბილისი, მიხეილის პროსპ. № 5.

ტელეფ. 13—14 (წ)

ა ფ თ ი ა ქ ი
პროვიზორის ა.ს. ახვლედიანისა

(სამხედრო ქუჩისა და გოლოვინის პროსპექტის კუთხე)

1 მაისიდან ქალაქ თბილისში გაიხსნა ჟურნალ-გაზეთების კანტორა

გ ა ნ ა თ ლ ე ბ ა

ჯერ-ჯერობით აგენტებს გაეგზავნება შემდეგი გაზეთები: „თანამედროვე აზრი“, „თეატრი და ცხოვრება“, „ეშმაკის მათრახი“, „თემი“, ქუთათური „ახალი კვალი“, „კავკაზსკოე სლოვო“, „თბილისის ლისტოკი“, „ორიზონი“, „მშაკი“ და „ხათაბალა“.

აგენტები ვალდებულია მთელი თვით დაკვეთილი გაზეთების ფასი წინდა-წინ გადაიხადონ. წინააღმდეგ შემთხვევაში გზეთები არ გაეგზავნებათ.

ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Тифлисъ, почт. ящ. № 96, Сильвестру Р. Таварткиладзе.

კანტორის ადრესი: ოლგინსკი, 6.

ქ. თბილისში გამოდის ყოველკვირეული იუმორისტული ჟურნალი

ეშმაკის მათრახი

ჟურნალის სამხატვრო და სალიტერატურო მხარეს განაგებენ ეშმაკი და ოგეუნა, ხოლო გამოცემის საქმეს ა. ბ. ბოუკა.

თანამშრომლები: ალბერტიანი, ბლიადეძე, ეშმაკი, ეშმაკი, თაკუნა, ანტ. ტი, ვეფხვაძე, ვ. ... ...